

UTJECAJ MIGRACIJA OBITELJI MALOLJETNIH DELINKVENATA NA OBJEKTIVNE UVJETE ŽIVOTA OBITELJI

Marijana MAJDAK
Pravni fakultet, Zagreb

UDK: 343.91-053.6:314.7
316.624-053.6:314.7

Prethodno priopćenje

Primljeno: 9. 12. 2004.

Cilj rada bio je provjeriti razlikuju li se maloljetni delinkventi koji su migrirali po objektivnim uvjetima života od onih koji nisu migrirali. Neka istraživanja pokazuju da su objektivni uvjeti života u obiteljima maloljetnih delinkvenata lošiji od uvjeta u obiteljima nedelinkvenata te mogu biti rizični za pojavu delinkventnoga ponašanja. Podaci dobiveni ovim istraživanjem pokazuju da postoje statistički značajne razlike između maloljetnih počinitelja kaznenih djela koji su migrirali i onih koji to nisu u većini varijabli koje govore o objektivnim uvjetima života u obitelji. Taj rezultat upućuje na to da se migracije mogu promatrati kao rizični utjecaji na objektivne uvjete života u obitelji te na taj način posredno utječu na poremećaje u ponašanju, na asocijalno, devijantno i delinkventno ponašanje. Maloljetnicima koji dolaze iz migrantskih obitelji i njihovim obiteljima potrebna je ciljana pomoć u društvu primitka, kako bi im se što više olakšala prilagodba na novu sredinu te zdravo funkcioniranje i razvoj.

Ključne riječi: migracije obitelji, objektivni i subjektivni uvjeti života, delinkventno ponašanje

✉ Marijana Majdak, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
Studijski centar socijalnog rada, Nazorova 51,
10000 Zagreb, Hrvatska.
E-mail: marijana.majdak@pravo.hr

UVOD

W. Petersen je, zastupajući tzv. mehanicistički pristup, smatrao da se migriranje može objasniti zakonom inercije, tj. neka je društvena grupa u mirovanju ili u pokretu i nastoji tako ostati dok nije prisiljena na promjenu (prema Mesić, 2002.).

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 15 (2006),
BR. 1-2 (81-82),
STR. 209-239

MAJDAK, M.:
UTJECAJ MIGRACIJA...

Kao i druga živa bića, čovjek nastoji ostati ondje gdje je rođen, dok nije zbog nekih razloga (prirodnih, društvenih, ekonomskih, političkih) prisiljen na seljenje. Postoje brojne definicije i teorije o migracijama i brojne klasifikacije migranata. Da bi neko kretanje bilo migracija, ono treba biti označeno promjenom stalnoga prebivališta, promjenom koju karakterizira neko razdoblje u kojem se ona događa, zatim neka udaljenost koju prelazimo da bismo promijenili mjesto prebivališta, ta promjena treba biti planirana i s namjerom, može biti pojedinačni čin ili čin grupe i obilježava je prijelaz iz jedne sociokulturne sredine u drugu.

S modernizacijom i procesima koje zajednički zovemo globalizacijom povećana je i ljudska mobilnost te utjecaj ekonomskih čimbenika na seljenje. Najočitiiji simptom jest eksplozivan rast gradova – u zemljama u razvoju godišnje u gradove migrira 20 do 30 milijuna siromašnih ljudi. Proporcija stanovništva svijeta u razvitku koji živi u gradskim područjima dramatično raste: u gradovima je 1960. godine živjelo 22% stanovništva, 1994. godine već 37%, a 2025. godina mogla bi doseći 57% (Stalker, 2000., 92). Drži se da danas na području OECD-a ima oko milijun i pol kvalificiranih migranata iz zemalja u razvoju. Prema projekcijama UN-a, prognoze npr. za Njemačku, bez imigracije od 1990. do 2030., pokazuju da bi 14 milijuna ljudi više umrlo nego što bi se rodilo. Pod pretpostavkom da uvjeti zapošljavanja ostanu nepromijenjeni, a stopa aktivnosti za domaću i stranu populaciju ista, godišnja potražnja za neto imigracijom prosječno bi dosegla 400.000 ljudi. Stoga se postavlja pitanje može li i treba li takav razvitak biti izbjegnut daljnjom neto imigracijom. Da bi nadoknadile sve veći starosni teret između 2010. i 2020. godine, europske bi zemlje trebale primiti 47 milijuna osoba radne dobi, a to je oko sedam puta više od ukupnoga priljeva u desetljeću 1985. – 1995. Takvu imigraciju teško je i zamisliti, zbog nemogućnosti stvarne kontrole poželjnih tokova i društvenih problema oko integracije postojećih stranih populacija (Angenendt, 1999., 30). Dok se istraživači razilaze oko demografske i ekonomske ovisnosti razvijenoga svijeta o nastavljanju masovnih imigracija, nema nikakvih dvojbi da će barem prva dva desetljeća 21. stoljeća biti označena povećanim migracijskim pritiscima sa sve siromašnijega, a sve napućenijega, juga. Projekcije P. Stalkera pokazuju, međutim, da će slobodna trgovina, barem kratkoročno, vjerojatno izazvati još veći migracijski pritisak iz siromašnih dijelova svijeta, dok će dugoročni učinci biti pozitivni samo ako donesu i stvaran razvitak nerazvijenima (Mešić, 2002., 236).

Pretežno zbog posla, pojedinci – ali i obitelji – mijenjaju mjesto boravka i sele se u drugo mjesto, drugi grad, dio zem-

lje ili drugu zemlju, kontinent. Pri tome su migranti i njihove obitelji izloženi brojnim stresnim činiocima¹ u prilagodbi novim uvjetima života.

Mladi ljudi, često kao pratnja roditeljima migrantima, ali i mladi koji ostaju u prvotnom mjestu boravka s drugim članovima obitelji dok su njihovi roditelji (jedan ili oba) zbog posla migrirali, pogođeni su brojnim utjecajima (dolazak u novu životnu sredinu, nova škola, novi vršnjaci, drugačiji standard života, novi zahtjevi u novoj sredini /materijalni, socijalni, kulturni/, norme ponašanja, život samo s jednim roditeljem, odnosno gubitak roditelja koji je migrirao, život s djedom i bakom ili drugim rođacima dok su roditelji migranti) koji mogu dovesti do ozbiljnih promjena u životnim uvjetima, a ponekad i do rizika za pojavu poremećaja u ponašanju, asocijalnoga ponašanja, antisocijalnoga ponašanja i delinkvencije. Prilagodba na novu sredinu ovisi o nekim osobnim karakteristikama roditelja i djece migranata, okolnostima migriranja, ali i o odnosu sredine primitka prema doseljenicima. Važno je napomenuti da je promjena mjesta boravka, tj. proces prilagodbe na novu sredinu, stres i za roditelje, pa takva situacija može pogoršati partnerske odnose ili pak dovesti do alkoholizma i drugih asocijalnih oblika ponašanja kod roditelja. Stres uzrokovan promjenom mjesta boravka, ako ga prate negativne okolnosti vezane uz obiteljsku situaciju i uvjete života, povećava rizik od poremećaja u ponašanju, a i delinkventnoga ponašanja djece i mladih.

Istraživanja koja povezuju kriminalitet s migrantima podvojena su. Neka smatraju da teza o migrantima kao kriminalcima stoji, dok druga drže da je predodžba i predrasuda o migrantima kao kriminalcima pogrešna, čak i politički motivirana. Studija Lyncha i Simona (Mesić, 2002.), u kojoj su kroz analizom u 7 zemalja istraživali je li teza o imigrantima kao kriminalcima točna, pokazala je da u nekim zemljama velik broj počinitelja kriminalnih djela jesu imigranti te da to utječe na javnu predodžbu o imigrantima kao kriminalcima, no također je točno da ako bismo promatrali počinioce kriminalnih djela prema vrsti kriminalnih djela, vidi se da neka djela mogu počinjati samo imigranti (ilegalan ulazak u zemlju, rad na crno i sl.) te to uvelike povećava broj imigranata u ukupnom broju počinitelja kriminalnih djela.

Analize statistike kriminaliteta upozorile su vrlo rano na razlike koje s obzirom na vrstu i intenzitet kriminalnoga djelovanja postoje između sela i grada te između manjih i većih gradova. Pod urbanizacijom se razumijevaju migracije iz manje ili više ruralnih područja u manje ili veće gradove, najčešće povezano s razvojem gospodarstva, osobito industrijalizacije, a pojam urbanizma obuhvaća način života koji proiz-

lazi iz takvih migracijskih kretanja. Brojne analize u raznim zemljama omogućile su spoznaju da se kriminalitet kao osobita društvena pojava na prilično specifičan način javlja u gradskim i seoskim naseljima. To se može primijeniti i na kriminalitet maloljetnika, koji se tretira kao pretežno urbana pojava (Singer i sur., 2002.).

Analize su pokazale da postoji visoka korelacija između razine ekonomskoga razvoja i maloljetničke delinkvencije. Što je neka regija razvijenija, to je i kriminalitet maloljetnika u njoj izrazitiji. Međutim, uzroci socijalnopatoloških pojava općenito, pa tako i kriminaliteta mladih, ne mogu se tražiti u urbanizaciji i industrijalizaciji kao trendovima društvenoga razvoja, izvan konteksta društveno-ekonomskoga položaja žitelja tih sredina. Može se reći da se ni jedna činjenica koja upućuje na veze ekonomskoga razvoja neke sredine i delinkvencije ne može smatrati neposrednim čimbenikom odgovornim za delinkventno ponašanje. Ulogu tzv. prijenosnika ili posrednika veze imaju neke treće varijable, manifestne ili latentne, koje potiču ili razvoj ili delinkvenciju.

U Hrvatskoj, kad je riječ o ocjeni opsega i kretanja delinkventnoga ponašanja mladih, moramo se osloniti na statističke podatke kojima raspolažu razne ustanove. Podaci o kriminalitetu mladih mogu se naći u policiji, Državnom odvjetništvu, sudu, Centru za socijalnu skrb i Statističkom zavodu.

Udio maloljetnika u ukupnom broju osuđivanih jest oko 39% i tek je od 2000. do 2001. godine malo opao. Najveći broj osuđivanih osoba u tom razdoblju staro je od 30 do 39 godina, nakon njih slijede oni od 21 do 24 godine, pa potom oni od 25 do 29 godina. Maloljetnici najviše počinjavu kaznena djela protiv imovine, teške krađe, a u 2000. i 2001. i kaznena djela zlouporabe droge. Punoljetni počinitelji kaznenih djela na prvom su mjestu po imovinskim deliktima, zatim kaznenim djelima protiv sigurnosti javnoga prometa, nakon njih dolaze kaznena djela protiv javnoga reda i prometa te kaznena djela protiv života i tijela (Statistički ljetopis Republike Hrvatske, 1999., 2000., 2001. i 2002.).

U maloljetničkoj delinkvenciji postoje neka istraživanja u kojima se kao jedna od proučavanih varijabli navodi i geografska pokretljivost stanovništva i njezin utjecaj na pojavu delinkventnog ponašanja. C. R. Martinez i M. S. Forgatch (2002.) proveli su istraživanje na uzorku od 238 samohranih majki i njihovih sinova u dobi od 7 do 10 godina kojim su utvrdili da, između ostalog, promjene u obitelji kao što su: promjene u ekonomskom statusu, zaposlenju, geografskoj pokretljivosti obitelji i mreži socijalne podrške utječu na obrazovni uspjeh dječaka, pojavu ispada u ponašanju i lošiju emocionalnu pri-

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 15 (2006),
BR. 1-2 (81-82),
STR. 209-239

MAJDAK, M.:
UTJECAJ MIGRACIJA...

lagodbu kod dječaka. Kod nas možemo istaknuti nekoliko istraživača koji su doveli u vezu migratornost i problematično ponašanje. M. Singer i Lj. Mikšaj-Todorović (1993.) napominju da se kumulacija negativnih obilježja obitelji dovodi u vezu s doseljavanjem u urbanu sredinu i time s problemima prilagodbe s kojima se obitelj suočava. M. Mejovšek (1994.) u svojem istraživanju odnosa u obitelji i drugih obilježja obitelji nasilnih i nenasilnih delinkvenata na uzorku od 606 obitelji maloljetnih počinitelja nasilnih delikata i 592 obitelji maloljetnih počinitelja nenasilnih delikata između ostalog zaključuje da je nasilničko ponašanje fenomen urbanih sredina, kao i to da su nasilni delinkventi učestalije živjeli izvan roditeljskoga doma. Može se uočiti i težnja k većoj poremećenosti odnosa kada maloljetnik ne živi u cjelovitoj obitelji. I. Cajner Mraović (1995.) u istraživanju provedenom na metodom slučaja formiranom uzorku od 624 malodobna počinitelja nasilničkih kaznenih djela utvrđuje da su maloljetni počinitelji kaznenih djela razbojništva i razbojničke krađe onaj dio ispitanika koji se izdvaja po češćem razdvojenom životu i razvodu roditelja. Istraživanje Cajner Mraović i sur. (1996.) na uzorku od 412 maloljetnih počinitelja različitih kaznenih djela na području Županije bjelovarsko-bilogorske potvrđuje da se maloljetni delinkventi iz doseljenih i nedoseljenih obitelji statistički značajno razlikuju s obzirom na školovanje, socijalno-ekonomski status i obiteljsku patologiju. Maloljetni delinkventi iz doseljenih obitelji imaju nepovoljniji ekonomski i stambeni status, češće se suočavaju sa socijalno-patološkim pojavama u obitelji i imaju više problema u školi. Ti rezultati upućuju na to da je situacija u migrantskim, tj. doseljenim, obiteljima rizičnija s aspekta pojave poremećaja u ponašanju i maloljetničke delinkvencije.

Ovo istraživanje, za razliku od dosadašnjih, koja povezuju kriminalitet i migracije, pokušava dovesti u vezu migracije i jedan dio kriminaliteta koji se odnosi na mlade u Hrvatskoj, dakle specifično područje kriminaliteta: delinkvenciju mladih u nas. Kao ulazna varijabla uzima se podatak jesu li ispitanici migrirali ili ne, pa se elementi obiteljskoga života (objektivni uvjeti obitelji) promatraju s obzirom na ulaznu varijablu. Nastoji se provjeriti razlikuju li se maloljetni delinkventi na područjima obiteljskoga života s obzirom na podatak da su migrirali ili ne te u kojim je aspektima obiteljskoga života ta razlika značajna. Na taj način moglo bi se planirati područje rada s delinkventima i obiteljima koje migriraju.

METODA

213

Istraživanje, rezultati kojega će biti prikazani u ovom radu, usmjereno je na populaciju adolescenata, počinitelja kaznenih djela na području Hrvatske.

Cilj istraživanja

Cilj je istraživanja utvrditi postoji li statistički značajna razlika između ispitanika migranata i nemigranata u varijablama koje se odnose na objektivne uvjete života u obitelji u kojima žive.

Polazna je hipoteza da će postojati statistički značajna razlika između ispitanika migranata i nemigranata u većini promatranih varijabli.

Navedeni uvjeti života u obiteljima proučavani su zato što neka istraživanja (navedena u ovom radu) pokazuju da postoji korelacija između nekih objektivnih uvjeta života u obitelji maloljetnika s poremećajima u ponašanju i delinkventnim ponašanjem. Zanimalo nas je jesu li kod maloljetnih delinkvenata migranata objektivni uvjeti života u obiteljima bitno drugačiji od objektivnih uvjeta života maloljetnih delinkvenata koji nisu migrirali te treba li se stoga obratiti veća pozornost pomoći migrantskim obiteljima da se poboljšaju njihovi objektivni uvjeti života, a time i smanji rizik za pojavu poremećaja u ponašanju i delinkventnoga ponašanja maloljetnika (preventivni rad). Ispitanici u uzorku bili su podijeljeni na dvije podskupine s obzirom na činjenicu jesu li tokom života barem jednom migrirali ili nisu (bez obzira na to je li se radilo o prisilnim, dobrovoljnim, unutarnjim ili vanjskim, sezonskim ili drugim vrstama migracija).

Uzorak

Istraživanje je provedeno na metodom slučaja formiranom uzorku od 458 maloljetnih počinitelja kaznenih djela krađe, teške krađe, razbojništva, uništenja i oštećenja tuđe stvari, zlouporabe opojnih droga, nasilničkoga ponašanja, nanošenja teške tjelesne ozljede i ubojstva, kojima je između 1. siječnja 1996. i 31. prosinca 2001. godine pred Općinskim i Županijskim sudom u Hrvatskoj (Karlovac, Osijek, Požega, Pula, Rijeka, Varaždin i Zagreb) izrečena neka kaznena sankcija ili je kazneni postupak obustavljen, ali samo zbog primjene načela svrhovitosti. Istraživanje je provedeno upitnikom koji se sastoji od 20 pitanja koja se odnose na objektivne uvjete života u obitelji. Ispitanici su bili određeni kao migranti ako su barem jednom u životu bili izravno izloženi migratornom iskustvu, tj. da su oni sami ili s obitelji migrirali.

Iz uzorka maloljetnih delinkvenata možemo uočiti da je od ukupnoga broja od 458 maloljetnika njih 317 (69,2%) koji nisu mijenjali mjesto prebivališta, a 141 (30,8%) koji jesu.

Mjerni instrumenti

Upotrijebljen je dio instrumentarija autora Mladena Singera. Instrumentarij je konstruiran 1991. godine te je upotrijebljen u istraživanjima etiologije i fenomenologije maloljetnih delin-

kvenata u Hrvatskoj, i to za dva istraživanja: "Socijalni i ekonomski čimbenici razvoja kriminaliteta u Hrvatskoj", nositelj kojega je bio Fakultet za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu, i "Kriminološke osobitosti delikata nasilja", nositelj kojega je bila Visoka policijska škola u Zagrebu.

Upitnikom su obuhvaćene sljedeće varijable:

S kim maloljetnik živi. Kriminolozi su se vrlo rano počeli zanimati za veličinu i sastav obitelji iz kojih dolaze maloljetni delinkventi. Ta su ispitivanja počela još 1923. godine i posebno su izražena u radovima Shawa i McKaya (1939.). Neka istraživanja upućuju na to da sve više maloljetnika delinkvenata dolazi iz potpunih obitelji (Matić, 1976.; Dobrenić i sur., 1975.). Na uzorku od 10.226 maloljetnih delinkvenata u Hrvatskoj (prema studiji Javnog tužilaštva Hrvatske i Fakulteta za defektologiju, 1975.) nađeno je da 70,2% tih maloljetnika živi s oba roditelja. Istraživanje I. Cajner Mraović na uzorku od 1248 ispitanika počinitelja kaznenih djela u RH od 1984. do 1994. pokazuje da od ukupnoga broja maloljetnih delinkvenata u Hrvatskoj 66,6% njih živi s oba roditelja, 19,2% živi samo s majkom, 5,3% samo s ocem.

S koliko osoba maloljetnik živi u domaćinstvu. Strukturu obitelji opisuje podatak o veličini obitelji i broju osoba koje žive u zajedničkom domaćinstvu. Neka istraživanja (Wooton, 1959.; Glueck, 1950.) pokazuju da veća obitelj nosi negativnije predispozicije u odnosu na pedagošku situaciju djece (to možemo povezati s time da pretežni dio otkrivenih maloljetnih delinkvenata dolazi iz ekonomski i socijalno nižih društvenih slojeva, čije je obilježje i veći broj djece). Cajner Mraović (1995., 211) pronašla je da većina delinkvenata koji su počinili nasilne delikte žive s više osoba, dok oni koji počinjavu nenasilne delikte žive većinom u malim domaćinstvima. Uočila je i to da na agresivne modele ponašanja djeteta ne utječe toliko redosljed njegova rođenja u obitelji, nego je bitna činjenica postojanje većega broja braće i sestara.

Bračni status roditelja maloljetnika. Istraživanja u Hrvatskoj pokazuju da samo manji postotak delinkvenata (oko 3%) jesu izvanbračna djeca, što upućuje na podatak da izvanbračnost u Hrvatskoj ne predstavlja otežavajuću okolnost za pojavu delinkvencije. Istraživanje koje je provela Cajner Mraović 1995. pokazuje da je od ukupnoga broja prijavljenih maloljetnika od 1984. do 1994. njih 7,2% rođeno u izvanbračnoj zajednici, a 92,8% rođeno ih je u bračnoj zajednici.

Jesu li roditelji maloljetnika živi. Sastav obitelji maloljetnih delinkvenata proučavali su mnogi istraživači. Istraživanja pokazuju da više od polovice maloljetnih delinkvenata živi u obiteljima samo s jednim roditeljem (smrt, razvod, odvojeni ži-

vot) (Haskell, Yablonsky, 1974.). U Hrvatskoj istraživanja provedena s istim ciljem pokazuju da je otprilike kod 11% maloljetnih delinkvenata uočeno da žive s jednim roditeljem jer im je drugi roditelj umro. Mikšaj-Todorović je 1993. došla do podataka da strukturalna nepotpunost izazvana faktorima koji su izvan moći obitelji (smrt) manje negativno djeluje na obiteljsku atmosferu i moralnu klimu u obitelji nego poremećaji izazvani ponašanjem roditelja.

Žive li roditelji maloljetnika zajedno. Razvod braka roditelja kao uzrok necjelovite obitelji, prema Cajner Mraović, od 1984. do 1994. godine (1995., 331) prisutan je u oko 18% slučajeva maloljetnika delinkvenata. No, osim razvoda braka, roditelji mogu živjeti odvojeno zbog nekih drugih razloga, npr. posla u nekom drugom mjestu i sl.

Jesu li roditelji maloljetnika razvedeni. Razvod roditelja je faktor koji se uzima u obzir pri sagledavanju postoje li u obitelji rizični faktori za pojavu poremećaja u ponašanju i delinkvencije kod djece. Pri razvodu braka odlučujući faktori za izlazak djeteta iz rizične situacije jesu: dob djeteta u trenutku razvoda, obiteljske okolnosti prije i poslije razvoda, uloga braće i sestara i djedova, te mnogi drugi faktori. Neka istraživanja govore o tome da se starija djeca i adolescenti bolje prilagođuju razvodu nego mlađa.

Položaj djeteta u obitelji. U kriminološkim istraživanjima češće se istražuje redosljed rođenja djeteta. Istraživanja provedena u Hrvatskoj (Cajner Mraović, 1995.; Bujanović Pastuović i sur., 1984.) pokazuju da je najviše bilo najstarije i najmlađe djece kao počinitelja kaznenih djela. Cajner Mraović je također uočila da na agresivne modele ponašanja djeteta ne utječe toliko redosljed njegova rođenja u obitelji koliko je bitna činjenica postojanje većega broja braće i sestara.

Koliko maloljetnik ima braće i sestara. Neka istraživanja (Cajner Mraović, 1995.; Bujanović Pastuović i sur., 1984.) pokazuju da je najveći broj (oko 38-43%) delinkvenata s jednim bratom ili sestrom, slijede jedinci (23-25%), a zatim oni s troje i više braće i sestara (15-22,5%).

Školska sprema roditelja. U pravilu obrazovni status roditelja maloljetnika delinkvenata tijesno je povezan s cjelokupnim socioekonomskim statusom obitelji. Istraživanja o obrazovnom statusu roditelja maloljetnih delinkvenata pokazuju da postoji dominacija nižega ili najnižega stupnja obrazovanja roditelja (Cajner Mraović, 1995.; Singer i sur., 2002. i dr.).

Zaposlenost roditelja. Paralelno s analizom obrazovne razine, većina istraživača bavi se i kvalifikacijskom, odnosno profesionalnom strukturom i zaposlenjem roditelja maloljetnih delinkvenata (Danilović, 1986.; Singer i sur., 2002.). Većina istraživača potvrđuje da je kod delinkventne populacije malo-

ljetnika obično zaposlen samo otac, nadalje stalna ili povremena zaposlenost majke u nekim se istraživanjima pokazala kao okolnost koja znatno pridonosi poremećaju u ponašanju djece.

Zaposlenost roditelja u inozemstvu. Istraživači na području kriminologije već su rano uočili potrebu posebnoga posvećivanja pažnje činjenici jesu li roditelji maloljetnih delinkvenata zaposleni u domovini ili u inozemstvu. Suvremeno hrvatsko društvo karakterizira i pojava stalnoga ili privremenoga zapošljavanja izvan mjesta prebivališta ili u inozemstvu. Takvo zapošljavanje pridonosi podizanju ekonomskoga standarda obitelji, ali isto tako nosi sa sobom i niz problema na planu odgoja djece, i to bez obzira na to jesu li djeca ostala u zemlji ili su napustila zemlju zajedno sa svojim roditeljima. Ako ostaju u zemlji, onda je to većinom s jednim roditeljem, i to s majkom, ili osobama koje su rijetko mogle udovoljiti kompleksnim pedagoškim zahtjevima odgoja djece (Cajner Mraović, 1995.), a u slučaju kada slijede roditelje i s njima žive u inozemstvu, u pravilu se javljaju brojni problemi na planu brige i posebno obrazovanja u novim sociokulturnim uvjetima.

Bujanović Pastuović i sur., 1984., nalaze da je među svim maloljetnicima prijavljenim zbog nekoga krivičnog djela u Hrvatskoj 1980. godine bilo 12% onih čiji su očevi bili privremeno ili trajno zaposleni u inozemstvu, dok je 6,8% ispitanika imalo majke koje su bile zaposlene u inozemstvu.

Tko se pretežno bavi odgojem maloljetnika. Sa stajališta etiološke analize kriminalnoga ponašanja djece i maloljetnika, osobito je važan podatak o tome tko se pretežno bavio ili se bavi odgojem maloljetnika. Istraživanje I. Cajner Mraović za razdoblje od 1984. do 1994. godine pokazalo je da se u 49,8% maloljetnih delinkvenata odgojem bave oba roditelja, u 33,3% ispitanika odgojem se bavi samo jedan roditelj, a u 4,5% ispitanika samo baka. Kod 3,0% ispitanika odgojem se bave druge osobe izvan kruga porodice i obitelji, a čak kod 9,25 ispitanika odgojem se ne bavi nitko.

Roditelj koji ostaje jedini odgajatelj u obitelji može biti – i najčešće jest – opterećen brojnim zadaćama, što se odražava na kvalitetu i domet njegove odgojne aktivnosti.

Karakteristike mjesta života. Ovom varijablom nastoji se dobiti podatak je li maloljetnik mijenjao mjesto življenja i, ako jest, je li se selio iz manjega mjesta u veće ili obrnuto. Poznato je da život u većim mjestima pruža i veće mogućnosti i privlači razne rizike ponašanja.

Stanovanje i ekonomski status obitelji. Pitanje intenziteta i povezanosti između materijalne situacije i pojave delinkventnoga ponašanja oduvijek je bilo predmetom velikog interesa kriminologa u mnogim zemljama. Tako britanski znanstvenici Rutter i Madge, 1976., govore o tome da ne postoji uzročno-

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 15 (2006),
BR. 1-2 (81-82),
STR. 209-239

MAJDAK, M.:
UTJECAJ MIGRACIJA...

-posljedična veza između siromaštva i kriminaliteta, jer su kriminalne stope posljednjih desetljeća u stalnom porastu, unatoč podizanju životnoga standarda i ekonomskih prilika većeg dijela stanovništva. Pojedini autori (Towsend, 1979.; Diamond, 1978.; Madge, 1980.) smatraju da treba uzeti u obzir prema kojim se kriterijima mjeri siromaštvo, a neki ističu da je bitan doživljaj vlastitih primanja kao neadekvatnih. Neki autori naglašavaju da je djelovanje lošega materijalnog statusa na delinkventni razvoj djece indirektno, negativnim utjecajem na ličnost i ponašanje roditelja, koji su onda manje sposobni da pruže pravilan i poželjan odgoj svojoj djeci (Farrington, 1973.; Wilson i Hebert, 1978.), dok neki upozoravaju i na to da u lošu ekonomsku situaciju češće zapadaju delinkventi (Rutter i Madge, 1976.). Merton (1957.) promatrao je delinkventno ponašanje pojedinca kao rezultat raskoraka između njegovih aspiracija i realnih mogućnosti da ih ostvari i u tome je našao snažan utjecaj obitelji na pojavu maloljetničke delinkvencije, jer roditelji mogu naučiti dijete da visoko vrednuje i samo priželjkuje materijalno bogatstvo i visok životni standard, ali ako društvo to ne omogućuje, dolazi do kumuliranja frustracija, za koje postoji velika vjerojatnost da će završiti agresijom.

Singer i sur. (2002., 174) na temelju svojih istraživanja zaključuju da utjecaj ekonomskoga statusa na ponašanje pojedinca ovisi o tome kako on doživljava vlastite imovinske prilike. Istraživanja u Hrvatskoj (Dobrenić i sur., 1975. i dr.) pokazuju da slabe materijalne prilike nisu takve da bi bile odlučnije za nastavak poremećaja u ponašanju.

REZULTATI I RASPRAVA

Struktura obitelji maloljetnih delinkvenata

S kim maloljetnik živi

Podaci dobiveni ovim ispitivanjem pokazuju da više od polovice ispitanika živi s oba roditelja (60,9%), 26,6% njih živi samo s majkom, 5,9% samo s ocem, dok 4,6% s drugima, a 0,7% maloljetnika živi u nekoj od ustanova.

Maloljetnici migranti u nešto većem broju žive s drugima, a kod maloljetnika nemigranata zabilježeno je da nešto češće žive samo s ocem. Ovi podaci govore u prilog tome da maloljetnici migranti češće žive s drugim osobama, moguće je da su njihovi roditelji radni migranti, pa njih čuvaju i odgajaju bake i djedovi ili rođaci. Ipak, razlika između ispitanika migranata i nemigranata s obzirom na to s kim maloljetnik živi nije statistički značajna, jer se radi o malim brojevima, a i ranija istraživanja (Cajner Mraović i Šućur, 1997.) govore u prilog tome da se potpunost obitelji ne može više promatrati kao rizik za pojavu delinkventnoga ponašanja.

➔ TABLICA 1
S kim maloljetnik živi

S kim maloljetnik živi	Promjena mjesta prebivališta		Ukupno
	Nisu mijenjali	Mijenjali	
S oba roditelja			
N	191	88	279
%	68,45	31,54	100
%tot	60,25	62,41	60,91
Samo s majkom			
N	84	38	122
%	68,85	31,14	100
%tot	26,49	26,95	26,63
Samo s ocem			
N	25	2	27
%	92,59	7,40	100
%tot	7,88	1,41	5,89
U ustanovi			
N	2	1	3
%	66,66	33,33	100
%tot	0,63	0,70	0,65
S drugima			
N	11	10	21
%	52,38	47,61	100
%tot	3,47	7,09	4,58
Sam			
N	4	2	6
%	66,66	33,33	100
%tot	1,26	1,41	1,31
Ukupno			
N	317	141	458
%	69,21	30,78	100
%tot	100	100	100

$\chi^2=9,82$; ss=5; p=0,08

S koliko osoba maloljetnik živi u domaćinstvu

Podaci u ovom istraživanju pokazuju da najveći broj (54,6%) maloljetnih počinitelja kaznenih djela živi sa tri ili četiri osobe, 26,0% živi s jednom ili dvije osobe, 18,1% živi sa pet ili više osoba, a samo 1,3% žive sami. Maloljetnici migranti zastupljeniji su u odnosu na nemigrante u kategoriji života sa pet ili više osoba. Maloljetnici koji nisu mijenjali mjesto prebivališta zastupljeniji su u kategoriji života s jednom ili dvije osobe. Hi-kvadrat test pokazuje statistički značajnu razliku između ispitanika migranata i nemigranata s obzirom na broj osoba s kojima maloljetnik živi u domaćinstvu. U većim obiteljima, a i u domaćinstvima, na roditelje pada veći teret osiguravanja egzistencije, ali i odgoja djece, a to povećava rizik za pojavu poremećaja kod djece. U migrantskim obiteljima ta nastojanja roditelja opterećena su i potrebom da se uklope u novu sredinu, što dodatno otežava situaciju.

➔ TABLICA 2
S koliko osoba maloljetnik živi u domaćinstvu

S koliko osoba maloljetnik živi u domaćinstvu	Promjena mjesta prebivališta		Ukupno
	Nisu mijenjali	Mijenjali	
S jednom ili dvije			
N	92	27	119
%	77,31	22,68	100
%tot	29,02	19,14	25,98
S tri ili četiri			
N	172	78	250
%	68,8	31,2	100
%tot	54,25	55,31	54,58
S pet ili više			
N	49	34	83
%	59,03	40,96	100
%tot	15,45	24,11	18,12
Sam			
N	4	2	6
%	66,66	33,33	100
%tot	1,26	1,41	1,31
Ukupno			
N	317	141	458
%	69,21	30,78	100
%tot	100	100	100

$\chi^2=7,73$; $ss=3$; $p=0,05$

Bračni status roditelja maloljetnika

Pogledom na bračni status roditelja ispitanika u ovom uzorku podaci su gotovo isti: 92,6% čine djeca rođena u braku, a samo 7,4% izvanbračna djeca.

S obzirom na varijablu bračnoga statusa roditelja ispitanika, gotovo da nema razlike između maloljetnika migranata i nemigranata (jer su zastupljeni jednako i kao bračna djeca i kao izvanbračna), tako da nema ni statistički značajne razlike između ispitanika migranata i nemigranata.

Jesu li roditelji maloljetnika živi

Roditelji maloljetnika u našem uzorku u 85,6% slučajeva jesu živi, u 10,5% slučajeva živa je samo majka maloljetnika, a u 3,5% slučajeva samo otac. U 0,4% slučajeva oba roditelja maloljetnika umrla su ili su nepoznati.

Kod ove varijable uočavamo da su maloljetnici migranti nešto zastupljeniji kao oni kojima je živa samo majka. Maloljetnici nemigranti nešto su zastupljeniji u kategoriji u kojoj su živa oba roditelja. Ne postoji statistički značajna razlika između ispitanika migranata i nemigranata s obzirom na to jesu li roditelji maloljetnika živi.

Žive li roditelji maloljetnika zajedno

Kod 61,8% ispitanika u uzorku roditelji ispitanika žive zajedno, kod 16,8% roditelji maloljetnika ne žive zajedno prije ma-

loljetnikove 7. godine života, u 15,1% slučajeva roditelji maloljetnika ne žive zajedno prije maloljetnikove 14. godine života, a samo u 6,3% slučajeva roditelji maloljetnika ne žive zajedno nakon maloljetnikove 14. godine života. Maloljetnici u ovom uzorku kojima roditelji ne žive zajedno iskusili su sve što znači život samo s jednim roditeljem uglavnom prije svoje 14. godine.

Maloljetnici nemigranti zastupljeniji su u kategoriji onih čiji roditelji ne žive zajedno nakon maloljetnikove 14. godine. To bi moglo upućivati na to da možda ako se razvod roditelja dogodi prije 14. godine djetetova života mlada osoba to intenzivnije doživi i da to ima dalekosežnije posljedice. Naravno da posljedice ovise o nizu ostalih faktora i tek u interakciji s njima određuje se kakav će konačni utjecaj na mladu osobu to imati. Statističke značajnosti u ovom pitanju nema.

Jesu li roditelji maloljetnika rastavljeni

U istraživanju ovog uzorka u 79,35% slučajeva roditelji maloljetnika nisu rastavljeni, u 9,2% slučajeva rastavljeni su prije maloljetnikove 7. godine, u 8,7% prije maloljetnikove 14. godine, a u 2,8% nakon maloljetnikove 14. godine.

Maloljetnici migranti nešto su zastupljeniji u odnosu na nemigrante u kategorijama roditelji rastavljeni prije 7. i 14. godine života, no razlika nije statistički značajna.

Položaj djeteta u obitelji

➔ TABLICA 3
Položaj djeteta u obitelji

Položaj djeteta u obitelji	Promjena mjesta prebivališta		Ukupno
	Nisu mijenjali	Mijenjali	
Jedinac			
N	56	15	71
%	78,87	21,12	100
%tot	17,66	10,63	15,50
Najstarije dijete			
N	91	39	130
%	70	30	100
%tot	28,70	27,65	28,38
Srednje dijete			
N	50	29	79
%	63,29	36,70	100
%tot	15,77	20,56	17,24
Najmlađe dijete			
N	120	58	178
%	67,41	32,58	100
%tot	37,85	41,13	38,86
Ukupno			
N	317	141	458
%	69,21	30,78	100
%tot	100	100	100

U 38,9% slučajeva maloljetnici ispitanici bili su najmlađe dijete u obitelji. U 28,4% oni su najstarije dijete u obitelji, a u 17,2% srednje dijete, dok su u 15,5 jedino dijete u obitelji. Naš uzorak upućuje na to da su upravo oni koji su rođeni na početku (prvo dijete) ili na kraju (drugo dijete) najugroženiji s obzirom na delinkvenciju.

Maloljetnici migranti zastupljeniji su kao srednje dijete ili najmlađe. No statističke značajnosti s obzirom na ovu varijablu nema.

Koliko maloljetnik ima braće i sestara

➔ TABLICA 4
Koliko maloljetnik ima
braće i sestara

Koliko maloljetnik ima braće i sestara	Promjena mjesta prebivališta		Ukupno
	Nisu mijenjali	Mijenjali	
Jedinac			
N	56	15	71
%	78,87	21,12	100
%tot	17,66	10,63	15,50
Jednog/jednu			
N	150	65	215
%	69,76	30,23	100
%tot	47,31	46,09	46,94
Dvoje			
N	62	22	84
%	73,80	26,19	100
%tot	19,55	15,60	18,34
Troje i više			
N	49	39	88
%	55,68	44,45	100
%tot	15,45	27,65	19,21
Ukupno			
N	317	141	458
%	69,21	30,78	100
%tot	100	100	100

$$\chi^2=11,53; ss=3; p=0,00$$

Maloljetnici u uzorku koji imaju jednoga brata ili sestru zastupljeni su sa 46,9%, oni koji imaju troje ili više braće i sestara sa 19,2%, oni koji imaju dvoje braće ili sestara sa 18,3%, a jedinci sa 15,5%.

Maloljetnici migranti više su zastupljeni kao oni koji imaju troje ili više braće i sestara, što znači da dolaze iz obitelji s više djece. U ostalim su kategorijama (sam, jednoga brata ili sestru, dvoje braće ili sestara) maloljetnici nemigranti zastupljeniji. Hi-kvadrat pokazuje statističku značajnost razlike između ispitanika migranata i nemigranata s obzirom na varijablu koliko braće i sestara maloljetnik ima. Postojanje više djece u obitelji može upućivati na to da se roditelji nedostatno

➤ TABLICA 5
Školska sprema oca

brinu i bave djecom. Budući da je premalo bavljene djetetom rizično za dijete, to bi moglo značiti da takva djeca imaju veći rizik za pojavu poremećaja u ponašanju i delinkvenciju. Ako je još riječ o migrantima, onda migracija u interakciji s ovakvim faktorom rizika može voditi k ozbiljnim poremećajima.

Školska sprema roditelja

Školska sprema oca	Promjena mjesta prebivališta		Ukupno
	Nisu mijenjali	Mijenjali	
Viša ili visoka			
N	30	12	42
%	71,42	28,57	100
%tot	9,46	8,51	9,17
Srednja			
N	149	41	190
%	78,42	21,57	100
%tot	47,00	29,07	41,48
Niža			
N	18	9	27
%	66,66	33,33	100
%tot	5,67	6,38	5,89
S osnovnom školom			
N	71	32	103
%	68,93	31,06	100
%tot	22,39	22,69	22,48
Bez osnovne škole			
N	25	31	56
%	44,64	55,35	100
%tot	7,88	21,98	12,22
Otac nepoznat			
N	24	16	40
%	60	40	100
%tot	7,57	11,34	8,73
Ukupno			
N	317	141	458
%	69,21	30,78	100
%tot	100	100	100

$\chi^2=25,20$; $ss=5$; $p=0,00$

Podaci u ovom istraživanju pokazuju da je najviše maloljetnika čiji očevi imaju završenu srednju školu (41,48%), zatim slijede maloljetnici čiji očevi imaju završenu osnovnu školu (22,48%), nakon njih maloljetnici kojima je otac bez završene osnovne škole (12,22%), 8,73% maloljetnika ne poznaje oca, kod 9,17% maloljetnika očevi imaju završenu visoku ili višu stručnu spremu, a kod 5,89% nižu stručnu spremu.

Maloljetnici koji su mijenjali mjesto prebivališta zastupljeniji su među onima koji imaju očeve bez osnovne škole ili

➤ TABLICA 6
Školska sprema majke

su im očevi nepoznati, a maloljetnici koji nisu mijenjali mjesto prebivališta zastupljeniji su među onima čiji očevi imaju srednju stručnu spremu. Hi-kvadrat test pokazuje statističku značajnost razlike između te dvije skupine ispitanika, što upućuje na to da maloljetnim delinkventima koji migriraju nedostaje i uzor u vlastitoj obitelji glede obrazovanja.

Školska sprema majke	Promjena mjesta prebivališta		Ukupno
	Nisu mijenjali	Mijenjali	
Viša ili visoka			
N	18	12	30
%	60	40	100
%tot	5,67	8,51	6,55
Srednja			
N	134	40	174
%	77,01	22,98	100
%tot	42,27	28,36	37,99
Niža			
N	13	5	18
%	72,22	27,77	100
%tot	4,10	3,54	3,93
S osnovnom školom			
N	94	31	125
%	75,2	24,8	100
%tot	29,65	21,98	27,29
Bez osnovne škole			
N	46	45	91
%	50,54	49,45	100
%tot	14,51	31,91	19,86
Majka nepoznata			
N	12	8	20
%	60	40	100
%tot	3,78	5,67	4,36
Ukupno			
N	317	141	458
%	69,21	30,78	100
%tot	100	100	100

$\chi^2=24,01$; $ss=5$; $p=0,00$

Glede majčine školske spreme, u istraživanju koje je ovdje provedeno najviše maloljetnika ima majke koje imaju srednju stručnu spremu (37,99%), slijede oni čije majke imaju završenu osnovnu školu (27,29%), zatim ispitanici čije su majke bez osnovne škole (19,86%) te su s manjim udjelom ispitanici čije majke imaju visoku ili višu stručnu spremu (6,55%), ispitanici čije su majke nepoznate (4,36%) te oni čije majke imaju nižu stručnu spremu (3,93%).

Maloljetnici koji nisu migrirali zastupljeniji su među onima čije majke imaju završenu srednju školu i osnovnu ško-

lu, dok su maloljetnici koji jesu migrirali zastupljeniji među onima čija je majka bez osnovne škole. Postoji statistički značajna razlika među ispitanicima koji su mijenjali mjesto prebivališta i onih koji to nisu s obzirom na ovu varijablu. To možemo povezati i s prethodnom varijablom očeva obrazovanja i zaključiti da kod maloljetnika migranata na neki način postoji tradicija nižeg obrazovanja u obitelji. To se ogleda u tome da djeca tih roditelja također jedva završavaju osnovnu školu i tako nastavljaju začarani krug koji ih drži na marginama društva.

Zaposlenost roditelja

➔ TABLICA 7
Zaposlenost oca

Zaposlenost oca	Promjena mjesta prebivališta		Ukupno
	Nisu mijenjali	Mijenjali	
Da			
N	204	64	268
%	76,11	23,88	100
%tot	64,35	45,39	58,51
Ne			
N	113	77	190
%	59,47	40,52	100
%tot	35,64	54,60	41,48
Ukupno			
N	317	141	458
%	69,21	30,78	100
%tot	100	100	100

$$\chi^2=14,45; ss=1; p=0,00$$

Podaci za razdoblje od 1984. do 1994. pokazuju da je 74,2% očeva maloljetnih delinkvenata zaposleno, a 25,8% nezaposleno. Usporedbom s podacima koji su dobiveni u ovom uzorku smanjen je udio zaposlenih očeva (58,51%) i povećan udio nezaposlenih (41,48%). Postoje statistički značajne razlike među ispitanicima migrantima i nemigrantima. Maloljetnici nemigranti zastupljeniji su među onima čiji su očevi zaposleni, a maloljetnika migranata ima više među onima čiji očevi nisu zaposleni. To pokazuje da, osim što su roditelji maloljetnika migranata u uzorku nižeg obrazovanja, oni su u većem broju i nezaposleni. Moguće je da upravo zbog niskog obrazovanja teže nalaze posao.

Podaci dobiveni u ovom uzorku upućuju na to da je udio maloljetnika čije su majke u radnom odnosu nešto manji u odnosu na spomenuto razdoblje i iznosi 55,02%. Povećan je udio maloljetnika čije su majke nezaposlene i on iznosi 44,97%.

Maloljetnici nemigranti zastupljeniji su kao oni čije su majke zaposlene, dok su migranti zastupljeniji kao oni čije su

➤ TABLICA 8
Zaposlenost majke

majke nezaposlene. Statistički značajna razlika između ispitanika migranata i nemigranata postoji.

Zaposlenost majke	Promjena mjesta prebivališta		Ukupno
	Nisu mijenjali	Mijenjali	
Da			
N	193	59	252
%	76,58	23,41	100
%tot	60,88	41,84	55,02
Ne			
N	124	82	206
%	60,19	39,80	100
%tot	39,11	58,15	44,97
Ukupno			
N	317	141	458
%	69,21	30,78	100
%tot	100	100	100

$\chi^2=14,29$; $ss=1$; $p=0,00$

Zaposlenost roditelja pridonosi ekonomskoj stabilizaciji obitelji, a istodobno pruža i pozitivan uzor djetetu. Nezaposlenost znači i manje sredstava za osiguranje egzistencije članova obitelji, manje mogućnosti dodatnih sadržaja koji su drugoj djeci dostupni. Nezaposleni roditelji opterećeni raznim brigama unose i nemir u obitelj, a to se nepovoljno odražava na djecu.

Zaposlenost roditelja u inozemstvu

Podaci pokazuju da je udio maloljetnika čiji su očevi zaposleni u inozemstvu 11,13%, s time da su maloljetnici migranti zastupljeniji u svim kategorijama koje se odnose na duljinu zaposlenosti očeva u inozemstvu. Isto tako i hi-kvadrat test pokazuje da je razlika između ispitanika migranata i nemigranata statistički značajna, jer maloljetnici migranti u većem broju slučajeva imaju očeve koji rade u inozemstvu.

Cajner Mraović (1995., 338) uočila je između 1984. i 1994. godine da je samo 8,8% maloljetnika čije su majke bile zaposlene u inozemstvu. Usporedbom s podacima koji su dobiveni u ovom uzorku vidimo da je udio maloljetnika čije su majke zaposlene u inozemstvu nešto smanjen i iznosi 4,12%. Maloljetnici migranti i ovdje su zastupljeniji u svim kategorijama koje se odnose na duljinu zaposlenosti majki u inozemstvu, a hi-kvadrat test upućuje na postojanje statistički značajne razlike između ispitanika migranata i nemigranata. Taj se podatak mogao i očekivati, jer su to obitelji koje su migrirale.

➔ TABLICA 9
Trajanje očeva zaposlenja u inozemstvu

Trajanje očeva zaposlenja u inozemstvu		Promjena mjesta prebivališta		
		Nisu mijenjali	Mijenjali	Ukupno
Nije radio	N	291	116	407
	%	71,49	28,50	100
	%tot	91,79	82,26	88,86
Godinu dana	N	2	4	6
	%	33,33	66,66	100
	%tot	0,63	2,83	1,31
Dvije godine	N	2	3	5
	%	40	60	100
	%tot	0,63	2,12	1,09
Tri godine	N	2	4	6
	%	33,33	66,66	100
	%tot	0,63	2,83	1,31
Četiri ili više godina	N	20	14	34
	%	58,82	41,17	100
	%tot	6,30	9,92	7,42
Ukupno	N	317	141	458
	%	69,21	30,78	100
	%tot	100	100	100

$\chi^2=11,97$; ss=4; p=0,01

➔ TABLICA 10
Trajanje majčina zaposlenja u inozemstvu

Trajanje majčina zaposlenja u inozemstvu		Promjena mjesta prebivališta		
		Nisu mijenjali	Mijenjali	Ukupno
Nije radila	N	309	130	439
	%	70,38	29,61	100
	%tot	97,47	92,19	95,85
Godinu dana	N	1	3	4
	%	25	75	100
	%tot	0,31	2,12	0,87
Dvije godine	N		1	1
	%		100	100
	%tot		0,70	0,21
Tri godine	N		1	1
	%		100	100
	%tot		0,70	0,21
Četiri ili više godina	N	7	6	13
	%	53,84	46,15	100
	%tot	2,20	4,25	2,83
Ukupno	N	317	141	458
	%	69,21	30,78	100
	%tot	100	100	100

$\chi^2=9,89$; ss=4; p=0,04

Odgoj maloljetnika

227

Podaci ovog istraživanja pokazuju da je najveći udio onih maloljetnika čijim se odgojem bavi samo jedan roditelj (47,16%),

zatim slijede oni kod kojih se odgojem maloljetnika bave oba roditelja (40,39%), kod 4,80% ispitanika odgojem se bave baka i djed, kod 4,36% ispitanika nitko se ne bavi odgojem maloljetnika, kod 1,96% odgojem se bave druge osobe, a kod 1,31% odgojem maloljetnika bavi se druga rodbina. Statistički značajne razlike između ispitanika migranata i nemigranata u pogledu na ovu varijablu nema.

Karakteristike mjesta života

U ovom istraživanju analizira se i obilježje mjesta prebivališta maloljetnika u pojedinoj životnoj dobi.

➔ TABLICA 11
Karakteristike mjesta u kojem je maloljetnik pretežno živio do svoje 14. godine

Karakteristike mjesta u kojem je maloljetnik pretežno živio do svoje 14. godine	Promjena mjesta prebivališta		
	Nisu mijenjali	Mijenjali	Ukupno
Zagreb			
N	100	7	107
%	93,45	6,54	100
%tot	31,54	4,96	23,36
Dr. sjedište županijskoga suda			
N	96	55	151
%	63,57	36,42	100
%tot	30,28	39,00	32,96
Sjedište općine			
N	68	51	119
%	57,14	42,85	100
%tot	21,45	36,17	25,98
Nije sjedište			
N	53	28	81
%	65,43	34,56	100
%tot	16,71	19,85	17,68
Ukupno			
N	317	141	458
%	69,21	30,78	100
%tot	100	100	100

$\chi^2=40,44$; $ss=3$; $p=0,00$

Podaci koje smo dobili u uzorku pokazuju da je od ukupnoga broja ispitanika najveći broj onih koji su do svoje 14. godine živjeli u nekom od sjedišta županijskoga suda (32,96%), slijede oni ispitanici koji su pretežno do 14. godine živjeli u nekom od sjedišta općine (25,98%), zatim ispitanici koji su živjeli u Zagrebu (23,36%) i na kraju ispitanici koji su do svoje 14. godine živjeli u mjestu koje nije ni sjedište općine (17,68%).

Ispitanici migranti zastupljeniji su među onima koji su do 14. godine živjeli u mjestu koje nije sjedište općine i u mjestu koje jest sjedište općine, dok su ispitanici nemigranti zastupljeniji među onima koji su živjeli u Zagrebu ili mjestu koje

je sjedište županijskoga suda. Hi-kvadrat test pokazuje statistički značajnu razliku između ispitanika migranata i nemigranata u pogledu ove varijable. Podaci pokazuju da su maloljetnici migranti do svoje 14. godine živjeli u manjim mjestima. Vjerojatno su se i doselili iz manjih mjesta.

➔ **TABLICA 12**
Karakteristike mjesta u kojem je maloljetnik živio nakon svoje 14. godine i prije izvršenja djela

Karakteristike mjesta u kojem je maloljetnik živio nakon svoje 14. godine i prije izvršenja djela	Promjena mjesta prebivališta		Ukupno
	Nisu mijenjali	Mijenjali	
Zagreb			
N	101	20	121
%	83,47	16,52	100
%tot	31,86	14,18	26,41
Dr. sjedište županijskoga suda			
N	95	67	162
%	58,64	41,35	100
%tot	29,96	47,51	35,37
Sjedište općine			
N	69	38	107
%	64,48	35,51	100
%tot	21,76	26,95	23,36
Nije sjedište			
N	52	16	68
%	76,47	23,52	100
%tot	16,40	11,34	14,84
Ukupno			
N	317	141	458
%	69,21	30,78	100
%tot	100	100	100

$\chi^2=22,84$; $ss=3$; $p=0,00$

Usporedbom rezultata dobivenih u pogledu ove varijable za razdoblje od 1984. do 1994. godine i rezultata iz ovog uzorka vidimo da je udio maloljetnika koji su nakon svoje 14. godine i prije izvršenja kaznenoga djela živjeli u nekom od sjedišta županijskoga suda povećan (prije 20,5%, sada 35,37%), smanjen je udio maloljetnika koji su u to vrijeme živjeli u Zagrebu (prije 46,8%, sada 26,41%), a povećan je udio maloljetnika koji žive u nekom od sjedišta općine. Maloljetnici migranti zastupljeniji su među onima koji žive u mjestu koje je sjedište županijskoga suda i nešto zastupljeniji među onima koji žive u mjestu koje je sjedište općine, dok su maloljetnici nemigranti zastupljeniji među onima koji do 14. godine, a prije izvršenja kaznenoga djela, žive u Zagrebu ili u mjestu koje nije sjedište općine. Hi-kvadrat test pokazuje statističku značajnost razlike između ispitanika migranata i nemigranata u pogledu ove varijable.

➔ TABLICA 13
Karakteristike mjesta u
kojem je maloljetnik
živio u vrijeme
izvršenja djela

Karakteristike mjesta u kojem je maloljetnik živio u vrijeme izvršenja djela	Promjena mjesta prebivališta		Ukupno
	Nisu mijenjali	Mijenjali	
Zagreb			
N	101	20	121
%	83,47	16,52	100
%tot	31,86	14,18	26,41
Dr. sjedište županijskoga suda			
N	95	66	161
%	59,00	40,99	100
%tot	29,96	46,80	35,15
Sjedište općine			
N	69	37	106
%	65,09	34,90	100
%tot	21,76	26,24	23,14
Nije sjedište			
N	52	18	70
%	74,28	25,71	100
%tot	16,40	12,76	15,28
Ukupno			
N	317	141	458
%	69,21	30,78	100
%tot	100	100	100

$\chi^2=21,10$; $ss=3$; $p=0,00$

S obzirom na varijablu karakteristika mjesta u kojem je maloljetnik pretežno živio u vrijeme izvršenja djela, uočavamo da je 35,15% ispitanika živjelo u vrijeme izvršenja kaznenoga djela u mjestu koje je sjedište županijskoga suda, 26,41% ispitanika živjelo je u Zagrebu, 23,14% ispitanika živjelo je u mjestu koje je sjedište općine, a 15,28% u mjestu koje nije ni sjedište općine. Maloljetnici migranti zastupljeniji su u odnosu na nemigrante u kategoriji onih koji su u vrijeme izvršenja kaznenoga djela živjeli u mjestu koje je sjedište županijskoga suda i općine, dok su u ostalim mjestima zastupljeniji maloljetnici nemigranti. Statistički značajna razlika između ispitanika migranata i nemigranata kod ove varijable postoji, jer podaci pokazuju da maloljetnici migranti većinom u vrijeme izvršenja kaznenoga djela žive u nekom većem mjestu (sjedište županijskoga suda). Obitelji iz ruralnih sredina koje su se prije i nakon rođenja djeteta doselile u veće mjesto bile su prisiljene na prilagođavanje, a zbog slabe obrazovanosti roditelja, neriješenoga stambenog pitanja i nesnalaženja u novoj sredini one ostaju na margini društva. Svi sadržaji života obitelji siromašni su: nema kretanja u društvenim skupinama, sudjelovanja u društvenom i društveno-političkom životu zajed-

nice. S obzirom na to da je u većim mjestima manje socijalne kontrole, a više privlačnih faktora za počinjenje kaznenih djela, moguće je da maloljetnici kod kojih postoje problemi lakše započnu delinkventnu karijeru. Kod djece migranata glavni činioci devijantnoga ponašanja mogu biti najmanje dvostruki: u kršenju prijašnjih predodžaba o autoritetu i osobnim vrijednostima roditelja (oni gube nekadašnje atribute vrijednosti u očima djeteta jer ih gube i u novoj sredini) i u poteškoćama prilagođavanja u odnosu na vršnjake.

Usporedbom tablica koje se odnose na karakteristike mjesta življenja maloljetnika u različitoj dobi možemo uočiti da je slika gotovo jednaka, osim što se udio maloljetnika koji dolaze iz mjesta koja nisu ili jesu sjedišta općine malo smanjuje nakon 14. godine života i u vrijeme izvršenja djela, a povećava se udio maloljetnika koji dolaze iz Zagreba ili sjedišta županijskoga suda. I udio maloljetnika migranata koji nakon i u vrijeme izvršenja kaznenoga djela žive u mjestu koje nije sjedište općine malo se smanjuje.

Ekonomski i stambeni uvjeti obitelji

Ekonomski status obitelji procijenjen je na osnovi stručne procjene (psiholog, socijalni radnik, socijalni pedagog).

➔ TABLICA 14
 Ekonomski status
 obitelji

Ekonomski status obitelji	Promjena mjesta prebivališta		Ukupno
	Nisu mijenjali	Mijenjali	
Iznad prosjeka			
N	13	10	23
%	56,52	43,47	100
%tot	4,10	7,09	5,02
Prosječan			
N	164	52	216
%	75,92	24,07	100
%tot	51,73	36,87	47,16
Slab			
N	90	45	135
%	66,66	33,33	100
%tot	28,39	31,91	29,47
Jako loš			
N	47	29	76
%	61,84	38,15	100
%tot	14,82	20,56	16,59
Nema obitelji			
N	3	5	8
%	37,5	62,5	100
%tot	0,94	3,54	1,74
Ukupno			
N	317	141	458
%	69,21	30,78	100
%tot	100	100	100

U uzorku vidimo da 47,16% ispitanika ima prosječan ekonomski status, 29,47% ispitanika ima slab ekonomski status, 16,59% jako loš ekonomski status, dok samo 5,02% iznadprosječan, a 1,74% nema obitelji. Maloljetnici migranti zastupljeniji su u odnosu na nemigrante među onima čiji je ekonomski status jako loš i nešto zastupljeniji među onima čiji je ekonomski status slab i iznadprosječan, dok su ispitanici nemigranti zastupljeniji među onima s prosječnim statusom. Hi-kvadrat test pokazuje statistički značajnu razliku između ispitanika migranata i nemigranata u pogledu ove varijable. Maloljetnici koji dolaze iz obitelji koje su mijenjale mjesto prebivališta u novoj sredini stvaraju novi dom i novi život, nerijetko su podstanari, što pokazuje i sljedeća varijabla o stambenom statusu obitelji. Time što su podstanari prisiljeni su mjesečno više izdvajati za stanarinu, što ih automatski stavlja u nepovoljniji položaj glede financija. No vidimo i da su maloljetnici migranti zastupljeniji u odnosu na nemigrante u kategoriji iznadprosječnoga ekonomskog statusa. Predodžba o migrantima kao vrlo siromašnim ljudima, lošega ekonomskog statusa, u suvremenom se društvu mijenja. Sve je više migranata koji se upravo zbog svojega visokog obrazovanja i sposobnosti i kvalifikacija sele u mjesto gdje im se pruža bolji standard i život. Takvi migranti imaju ekonomski status i bolji od prosječnih starosjedilaca, što ih nažalost ne stavlja i u bolji status što se tiče problema prilagodbe novoj sredini. Njihova djeca u prednosti su pred migrantskom djecom, čiji je ekonomski status obitelji loš, jer im roditelji mogu pružiti više materijalnih sredstava, ali su suočena s istim problemima vezanim uz prilagodbu na novu sredinu. I u ovom uzorku na prethodnoj varijabli koja govori o obrazovnom statusu roditelja vidimo da među maloljetnicima migrantima ima onih čiji su roditelji visoke ili više stručne spreme, osobito se to vidi u obrazovnom statusu majke, gdje su maloljetnici migranti zastupljeniji od nemigranata među onima čiji je obrazovni status majke visoka ili viša stručna sprema.

Analiza ekonomskoga statusa obitelji nije potpuna ako se ne uzmu u obzir uvjeti stanovanja obitelji. Uvjeti stanovanja dio su ukupnoga ekonomskog standarda, no u mnogim istraživanjima imaju i samostalno značenje, jer se smatra da su u neposrednoj vezi s razvojem i kvalitetom međuljudskih odnosa u obitelji, s općim odgojnim utjecajem na dijete i njegovom socijalizacijom. Loši i skućeni uvjeti stanovanja potiču dijete da znatno više vremena provodi izvan kuće i tako se jače izlaže utjecajima negativne šire sredine. U uzorku vidimo da kod 53,27% ispitanika obitelj stanuje u vlastitoj kući, kod 27,07% ispitanika obitelj stanuje u vlastitu stanu, kod 10,91% ispitanika obitelj živi u podstanarstvu, a kod 6,98% ispitanika

imaju stanarsko pravo. Ispitanici nemigranti zastupljeniji su u odnosu na migrante kao oni čija je obitelj vlasnik kuće ili stana, a ispitanici migranti zastupljeniji su u kategoriji onih čiji su roditelji podstanari. Hi-kvadrat test pokazuje statistički značajnu razliku između ispitanika migranata i nemigranata u vezi s ovom varijablom. To pokazuje da je stambeni status obitelji djece migranata lošiji – u smislu da žive kao podstanari i ne posjeduju kuću ili stan – a to govori i o većim mjesečnim izdvajanjima za stanarinu i time manjim mogućnostima kupnje nečega što im je potrebno ili zbog štednje.

➔ TABLICA 15
Stambeni uvjeti obitelji

Obitelj stanuje	Promjena mjesta prebivališta		Ukupno
	Nisu mijenjali	Mijenjali	
U vlastitoj kući			
N	177	67	244
%	72,54	27,45	100
%tot	55,83	47,51	53,27
U vlastitu stanu			
N	94	30	124
%	75,80	24,19	100
%tot	29,65	21,27	27,07
Ima stanarsko pravo			
N	23	9	32
%	71,87	28,12	100
% tot	7,25	6,38	6,98
Podstanari su			
N	20	30	50
%	40	60	100
%tot	6,30	21,27	10,91
Nema obitelji			
N	3	5	8
%	37,5	62,5	100
%tot	0,94	3,54	1,74
Ukupno			
N	317	141	458
%	69,21	30,78	100
%tot	100	100	100

$\chi^2=27,70$; ss=4; p=0,00

ZAKLJUČAK

Ovaj rad imao je za cilj prikazati koliko promjena mjesta prebivališta utječe na objektivne uvjete života u obitelji maloljetnih delinkvenata u Hrvatskoj. Ranija istraživanja u svijetu (kod nas ističem istraživanje Cajner Mraović i Šučur, 1997.) dovode u vezu migracije i kriminalitet. Ovo istraživanje usmjereno je prema promatranju svih važnih elemenata objektivnoga obiteljskog života kod maloljetnih delinkvenata na pod-

ručju Hrvatske, i to s obzirom na utjecaj migracija na sferu obiteljskih uvjeta života, za koju je dokazano da je od neopisive važnosti za nastanak delinkventnoga ponašanja.

Podaci dobiveni na ovom uzorku ispitanika pokazuju da postoji statistički značajna razlika između ispitanika migranata i nemigranata u više varijabli vezanih za objektivne uvjete života u obitelji.

Mogli bismo sažeti da u ovoj skupini varijabli koja se odnosi na objektivne uvjete života u obitelji možemo reći da s obzirom na statistički značajne razlike između ispitanika migranata i nemigranata uviđamo sljedeće:

- Da ispitanici migranti u većem broju slučajeva žive sa pet ili više osoba
- Da imaju veći broj braće i sestara
- Da su im očevi i majke u prosjeku nižeg obrazovanja nego kod nemigranata
- Da su im očevi i majke u većem broju slučajeva nezaposleni
- Da su njihovi roditelji više nego kod nemigranata radili u inozemstvu
- Da su nakon 14. godine života i prije izvršenja kaznenoga djela te u vrijeme izvršenja kaznenoga djela živjeli u većem mjestu, koje je sjedište županijskoga suda ili općine
- Da su im ekonomski uvjeti uglavnom lošiji, iako jedan dio njih ima iznadprosječan ekonomski status
- Stambeni uvjeti pokazuju da su oni češće podstanari nego nemigranti.

Ispitanici migranti statistički se značajno razlikuju od nemigranata u većini varijabli ove skupine. Njihovi objektivni uvjeti života u obitelji pokazuju karakteristike koje predstavljaju pojačan rizik za pojavu delinkventnoga ponašanja. Potvrđena je postavljena teza prema kojoj migracija neposredno utječe na objektivne uvjete života u obitelji i može posredno utjecati na pojavu delinkventnoga ponašanja.

Budući da su migracije obitelji sve češće pojave, a dokazano je da migracije stvaraju disbalans u obitelji jer je potrebna prilagodba na novu sredinu, i to svih članova obitelji, snalaženje i prihvaćenost od sredine primitka, zanimalo nas je koliko se i u čemu razlikuju maloljetni delinkventi u Hrvatskoj koji dolaze iz migrantskih obitelji od maloljetnika delinkvenata koji su iz nemigranatskih obitelji. Evidentno je da su migrantske obitelji suočene s izazovima ili, bolje rečeno, stresnim situacijama u kojima se testira njihova snaga i sposobnost zdrava života i razvoja u novoj sredini. Zavisno od raznih kapaciteta takvih obitelji, promatramo i njihovo normalno funkcioniranje ili pojavu poremećaja i devijantnoga i delinkventnoga ponašanja njezinih članova.

Ovo istraživanje pokazuje da treba provesti daljnja istraživanja s podskupinom djece migranata. Bilo bi korisno usporediti populaciju maloljetnih delinkvenata i opću populaciju maloljetnika u Hrvatskoj.

Budući da se predviđa kako će se migracije u budućnosti još povećavati, bilo da je riječ o prisilnim migracijama (rat) ili potrebi za rješavanjem problema starenja stanovništva, trebalo bi provesti istraživanja kojima bi se točno utvrdile potrebe i problemi tih obitelji u mjestu primitka. Odnos prema migrantima i briga za njih ujedno je i briga za budućnost određene nacije i države. Društvena intervencija trebala bi ići u smjeru djelovanja i pomoći migrantskim obiteljima upravo u društvu primitka. Ona bi trebala biti usmjerena prema davanju podrške takvim obiteljima i pružanje pomoći u nalaženju stana, posla članovima obitelji koji su nezaposleni, kontaktiranje i praćenje uključivanja maloljetnika u školu ili vrtić, održavanje kontakata i angažiranje stručnih osoba koje bi povremeno dolazile u obitelji. Na taj način moglo bi se donekle utjecati i na funkcionalni odgoj u obitelji. Institucije koje bi tu mogle pomoći jesu prije svega uredi za migracije, koji bi u suradnji s centrima za socijalnu skrb na području primitka i njegovim stručnjacima, a po potrebi i angažiranjem drugih stručnjaka, pružali migrantskim obiteljima pomoć i podršku.

Osnaživanjem migrantskih obitelji mogli bismo preventivno djelovati na sprečavanje maloljetničke delinkvencije u takvim obiteljima.

BILJEŠKE

¹ Postoje brojne definicije stresa. One uglavnom naglašavaju odnos između osobe i okoline. Tako je, prema Lazarusovu modelu stresa, stres rezultat svjesne procjene pojedinca o tome da je njegov odnos s okolinom poremećen. Stres je unutrašnje stanje ili doživljaj (sklop emocionalnih, tjelesnih reakcija), a stresor ili izvor stresa može se definirati kao događaj ili niz događaja koji su za nas prijeteći, zahtjevni ili značajni. Tako su neki istraživači (Cajner Mraović i Šučur, 1997.; Ajduković, 2001.; Ajduković i Delale 1999.; Ajduković i sur., 1995.) ispitali utjecaj nekoliko velikih životnih promjena na adolescenta: promjena škole, promjene u pubertetu, promjena susjedstva i ozbiljne obiteljske poteškoće. Utvrdili su da navedene životne promjene predstavljaju stres, ali i rizičnu situaciju za adolescente, a ako su izloženi većem broju ozbiljnih promjena u kratkom razdoblju, taj se rizik povećava.

LITERATURA

Ajduković, M. (2001.). Ekološki multidimenzionalni pristup sagledavanju činitelja rizika i zaštite u razvoju poremećaja u ponašanju djece i mladeži. U: J. Bašić, J. Janković (ur.), *Rizični i zaštitni čimbenici u razvoju poremećaja u ponašanju djece i mladeži*. Zagreb, Povjerenstvo Vlade RH za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladeži i zaštitu djece s poremećajima u ponašanju, 48-63.

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 15 (2006),
BR. 1-2 (81-82),
STR. 209-239

MAJDAK, M.:
UTJECAJ MIGRACIJA...

Ajduković, M. i Delale, A. (1999.), *Stil odgoja u obitelji kao činitelj rizika i zaštite u razvoju poremećaja u ponašanju djece i mladeži. U: Rizični i zaštitni čimbenici u razvoju poremećaja u ponašanju djece i mladeži. Povjerenstvo vlade RH za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladeži i zaštitu djece s poremećajima u ponašanju.*

Ajduković, M., Janković, J., Žižak, A. i Horvat Kutle, S. (1995.), *Prevenција poremećaja u ponašanju kod djece stradalnika rata.* Zagreb: Ministarstvo rada i socijalne skrbi RH, UNICEF i Društvo za psihološku pomoć.

Angenendt, S. (ur.) (1999.), *Asylum and Migration Policies in the European Union.* Berlin: DGAP.

Bašić, J. i Kovačević, V. (1984.), *Porodične prilike delinkventne djece i maloljetnika u SR Hrvatskoj u relaciji s tokom njihova školovanja.* Zagreb: Sveučilišni računski centar.

Bujanović Pastuović, R., Majovšek, M. i Uzelac, S. (1984.), *Tok školovanja maloljetnih delinkvenata u Zagrebu.* Zagreb: Sveučilišni računski centar.

Cajner Mraović, I. (1995.), *Poremećaji u ponašanju i obiteljske prilike maloljetnih počinitelja nasilničkih i nenasilničkih krivičnih djela.* Zagreb: Visoka policijska škola MUP-a RH i Fakultet za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu.

Cajner Mraović, I. i Šućur, Z. (1997.), *Razlike u socijalnoekonomskom statusu, tijeku školovanja i obiteljskoj patologiji maloljetnih delinkvenata s obzirom na migratornost njihovih obitelji. Hrvatska Revija za rehabilitacijska istraživanja, 33 (1): 1-12.*

Cajner Mraović, I., Župančić, M., Šućur, Z., Singer, M., Vučinić Knežević, M. (1996.), *Sociodemografske i fenomenološke karakteristike kriminaliteta maloljetnika na području županije Bjelovarsko-bilogorske s posebnim osvrtom na obiteljske prilike.* Zagreb: Fakultet za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu i Visoka policijska škola MUP RH.

Danilović, M. (1986.), *Porodica i maloljetnička delinkvencija.* Rijeka: Izdavački centar Rijeka.

Diamond, L. (1978.), *See royal commission on the distribution of income and wealth.* London: Routledge.

Dobrenić, I., Poldrugrač, Z. i Singer, M. (1975.), *Porodične prilike maloljetnih delinkvenata. Defektologija, XI (1): 13-30.*

Farrington, D. P. (1973.), *The Cambridge study in delinquent development. U: S. A. Mednick, A. E. Baert (ur.), Prospective longitudinal research: An empirical basis for the primary prevention of psychosocial disorders.* Oxford: Oxford University Press.

Glueck, E. (1950.), *Unraveling Juvenile Delinquency.* New York. Commonwealth Found.

Glueck, Sh. i E. (1962.), *Family environment and delinquency.* London: Routledge.

Haralambos, M. i Holborn, M. (2002.), *Sociologija. Teme i perspektive.* Zagreb: Golden marketing.

Haskell, M. R. i Yablonsky, L. (1974.), *Crime and delinquency.* Chicago: Rand McNally College Publishing Company.

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 15 (2006),
BR. 1-2 (81-82),
STR. 209-239

MAJDAK, M.:
UTJECAJ MIGRACIJA...

Madge, C. (1980.), *Poverty in the United Kingdom: A review*. U: S. Brown Baldwin (ur.), *The Year of Social Policy in Britain 1979*. London: Routledge.

Martinez, C. R. i Forgatch, M. S. (2002.), *Adjusting to Change: Linking Family Structure Transitions With Parenting and Boy's Adjustment*. *Journal of Family Psychology*, 16 (2): 107-117.

Matić, O. (1976.), *Ispitivanje ličnosti maloljetnih delinkvenata*. Institut za kriminološka i sociološka istraživanja.

Mejovšek, M. (1994.), *Povezanost nekih poremećaja ličnosti i ponašanja maloljetnih delinkvenata kojima je izrečena sankcija dom za preodgoj i nekih obilježja socijalne patologije njihovih obitelji*. *Kriminologija i socijalna integracija*, 2 (1): 35-41.

Merton, R. K. (1957.), *Social structure and anomie*. U: R. K. Merton (ur.), *Social theory and social structure*. New York: Free Press.

Mesić, M. (2002.), *Međunarodne migracije. Tokovi i teorije*. Zagreb: Societas, Zavod za sociologiju.

Mikšaj-Todorović, LJ. (1993.), *Povezanost strukture i socijalno-ekonomskog statusa obitelji malodobnih delinkvenata s primjenom intervencija institucija socijalne skrbi prije smještavanja malodobnika u institucionalni tretman*. *Kriminologija i socijalna integracija*, 8 (2): 19-39.

Poldrugač, Z. (1981.), *Relacije između nekih karakteristika toka školovanja i kriminalnog ponašanja djece i omladine na području Zagreba*. Magistarski rad. Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Rutter, M. i Madge, N. (1976.), *Cycles of disadvantage: A review of research*. London: Heineman Educational.

Shaw, C. R. i McKay, H. D. (1939.), *Delinquency Areas*. Chicago: Chicago Press.

Shaw, C. R. i McKay, H. D. (1972.), *Juvenile delinquency and urban areas*. Chicago: University of Chicago Press.

Siegel, L. J. i Senna, J. J. (2000.), *Juvenile delinquency. Theory, Practice and Law*. California, Belmont: Wadsworth/Thompson Learning.

Singer, M. i Mikšaj-Todorović, LJ. (1993.), *Delinkvencija mladih*. Zagreb: Nakladni Zavod Globus.

Singer, M., Kovčo Vukadin, I., Cajner Mraović, I. (2002.), *Kriminologija*. Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Edukacijsko Rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu: Nakladni zavod Globus.

Stalker, P. (2000.), *Workers without frontiers. The impact of globalization on International migration*. New York: Lynne Reiner Publisher. Inc.

Townsend, P. (1979.), *Poverty in the United Kingdom: A survey of household resources and standards of living*. Harmondsworth: Penguin.

Wilson, H. i Herbert, G. W. (1978.), *Parents and children in the Inner City*. London: Routledge and Kegan Paul.

Wooton, B. (1959.), *Social science and social pathology*. London: Allen & Unwin.

Zakon o sudovima za mladež RH, 111/97. Zagreb: Narodne novine.

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 15 (2006),
BR. 1-2 (81-82),
STR. 209-239

MAJDAK, M.:
UTJECAJ MIGRACIJA...

The Influence of Family Migrations of Juvenile Delinquents on Objective Living Conditions of the Family

Marijana MAJDAK
Faculty of Law, Zagreb

The aim of the paper was to examine whether there is a difference in juvenile delinquents who migrated under objective living conditions as opposed to those who did not participate in migration. Some researches show that objective living conditions in families of juvenile delinquents such as education of parents, employment, economic status of family etc. are worse than the conditions in families of non-delinquents, and can thus present a risk to the occurrence of delinquent behaviour. Data obtained in this research on a sample of 458 juvenile perpetrators of criminal acts indicate that there are statistically significant differences between juvenile delinquents who migrated and those who did not in most variables dealing with the objective living conditions in the family. This result indicates that migrations can be observed as risk-causing influences on objective living conditions in the family and thus have an indirect impact on the occurrence of behaviour disorders, antisocial, deviant and delinquent behaviour. Minors coming from migrant families as well as their families need specific assistance in the receiving society in order to help them adapt to the new environment and healthy living and development.

Key words: family migrations, objective and subjective living conditions, delinquent behaviour

Familiäre Wandel im Leben minderjähriger Delinquenten und ihre Auswirkung auf die objektiven Lebensverhältnisse

Marijana MAJDAK
Rechtswissenschaftliche Fakultät, Zagreb

Mit dieser Arbeit sollte geprüft werden, ob es Unterschiede gibt zwischen minderjährigen Delinquenten, deren objektive Lebensverhältnisse Migrationen unterworfen waren, und solchen, deren Leben in gewohnten Bahnen verlief. Einige Untersuchungen zeigen, dass objektive Lebensverhältnisse wie Bildungsgrad der Eltern, finanzieller Status der Familie u.ä. bei Nichtdelinquenten schlechter sein können als bei Delinquenten und dass sie ein Risiko darstellen, das zum

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 15 (2006),
BR. 1-2 (81-82),
STR. 209-239

MAJDAK, M.:
UTJECAJ MIGRACIJA...

Auftreten delinquenten Verhaltens beitragen kann. Die Ergebnisse der vorliegenden Untersuchung, die unter 458 minderjährigen Delinquenten durchgeführt wurde, zeigen, dass es statistisch bedeutende Unterschiede gibt zwischen minderjährigen Straftätern, die in ihrem Leben Wandel durchlaufen haben, und solchen mit stabilen Lebensverhältnissen, und zwar bei den meisten Variablen, die die objektiven familiären Lebensverhältnisse betreffen. Dieses Resultat verweist darauf, dass familiäre Wandel als Risikofaktor betrachtet werden können, die die objektiven Lebensverhältnisse innerhalb der Familie beeinflussen und insofern indirekt Verhaltensstörungen sowie asoziales, abwegiges und delinquentes Verhalten hervorrufen können. Jugendliche, deren Familienleben ständigen Wandel unterworfen ist, sowie ihre Familien benötigen innerhalb der sie aufnehmenden Gesellschaft gezielte Hilfe, damit ihnen die Anpassung an die Umwelt weitestgehend erleichtert wird und sie in diesem Rahmen gesund funktionieren und sich weiterentwickeln können.

Schlüsselwörter: Familienmigration, objektive und subjektive Lebensumstände, delinquentes Verhalten